

unitatem potestatis intelligas. Deniq; si auctoritatem quæris in filio: Iam uos, inquit, mūdi estis, propter sermonē quē locutus sum uobis. Dimittit sermone, dimittit imperio: sed cum ratione dimittit, dicens: Vade, & posthac uide ne pecces. Habes auctoritatē, quia uetera donauit, habes iudiciū, quia futura præscripsit.

D. AMBROSII DE DAVID INTERPELLATIONE Liber.

MULTI quidem deplorauerunt infirmitatem fragilitatis humanæ, excellentius tamen cæteris sanctus Iob, & sanctus David. Ille superior, directus, uehemens, & acer, & quasi grauibus exasperatus doloribus, maiore cothurno: hic blandus & placidus atq; mansuetus, mitiore affectu, ut uere, quē imitandū sibi, pposuit, cerui imitaret affectum. Nec te moueat, si tantū prophetæ feræ similitudine uidear prædicare, cū legeris ad apostolos dictum: Estote astuti sicut serpentes, simplices sicut columbæ. Sed tamen quamuis istiusmodi similitudines pijs astruantur exemplis, sitq; innocēs & mitis natura ceruorū, illum ceruū ad imitationē prophetæ propositū hoc loco arbitror, de quo Salomon paternæ mentis assertor in prouerbijs dixit. Ceruus amicitia, & pullus gratiarū confabuletur tibi. Verus enim dei filius in semetipso naturā quam animantibus ipse donauit expressit, qui in hunc mundū tanquā ceruus

M m 3. aduenit,

aduenit, & cū his se mira simplicitate iungebat, à quibus ei parabant insidiæ. Fertur em̄ huiusmodi ceruorum esse simplicitas, ut cū se exagitari uiderint, his sese equitibus annectant, qui ministerio fraudis appositi, fugæ specie ac simulatione societatis inductos, ad retia usq; deducât. Ita ergo dominus, tanq; ignarus periculi atq; improuidus, Iudæis dolū sibi struētibus admiscebat, & societate Iudæ proditoris sibi afficiuit, cuius simulatione funesta, usq; ad crucis laqueos, & passionis retia peruenit. Vnde cōuersus ad eū dixit. Iuda, osculo filium hominis tradis? Et hoc quidē modo uenit ad synagogæ retia uolensq; se induit, sed nō implicitus est, nec instrictus, qui oēs resoluit. Deniq; eminebat super retia. Et quia eū sui nō susceperāt, uocabat ecclesiā, & suam ei gratiam conferebat, sicut ipsa sancta ecclesia in canticis protestat̄ dicens: Adiuraui uos filiæ Hierusalem in uirtutibus & fortitudinibus agri, ne suscitaueritis, & ne resuscitaueritis charitatē, usquequo uoluerit. Petit ergo in odore agri quē olebat sanctus Iacob, id est illa fide illa deuotione excitari sponsam suā à filiabus Hierusalē ut festinet ad sponsum, & excitari eius in se charitatē, aut etiā ipsū excitari, quia charitas spōsus est. Deus em̄ charitas est, sicut dixit Ioannes. Sed ille non est passus se ab eis excitari, quia sponte prope rabat, egressus de thalamo, exultauit ut gigas ad currendā uiam. Vidit eum sponsa, & uocē uenientis audiuit: subitoq; cōuersa ait. Ecce, hic aduenit saliens super montes,

montes, transiliens colles. Maiores enim salit, minores
transilit, ne pia festinationis impedimenta patiatur.
Similis est, inquit, consobrinus meus capreolæ hinnu-
loꝝ ceruorū, super montes Bethel. Bonus ceruus, cu-
ius mons est domus dei, in quam tanta celeritate cur-
rebat, ut sponsæ uota & desideria præueniret. Deniqꝫ
quem de longinquo uenientē uiderat, repente sibi ad-
esse cognouit. Vnde & ait: Ecce hic est post parietem
nostrum, prospiciens per fenestras, eminens per retia.
Respondit consobrinus meus, & dixit mihi. Exurge,
ueni proxima mea, formosa mea, columba mea, quia
ecce hyems præterijt, imber abiit, discessit sibi, flores
uisi sunt in terra. Hyems, synagoga est, imber, popu-
lus Iudæorum, qui solē uidere non potuit: flores Apo-
stoli sunt. Et addidit. Messis incisiois aduenit, uox tur-
turis audita est in terra nostra. Messis illa, ecclesiæ fides
est, uox turturis, pudicitia est. Nec his solis contentus,
sed etiā cerui similitudinē suscipit Christus, q̄a ueniēs
in terras serpentē illum, diabolu sine ulla sui offensio-
ne protriuit, cui calcaneum suū obtulit, sed eius uene-
na non sensit. Vnde dictum est ei. Super aspidem &
basiliscum ambulabis. Simus ergo & nos cerui, ut su-
per serpētes ambulare possimus. Erimus cerui, si uocē
Christi sequamur, quæ nos & præparat ceruos, & fa-
cit morsus serpentiu nō timere: ac si q̄ forte fuerint uul-
nerati, aufert eorum dolorē, soluendo delictū. De his
ceruis dicit dñs ad Iob: Custodisti partus ceruorum,
numerasti

numerasti autem menses eorū, plenos partus. Partus autem eorum soluisti, uel enutri filios eorū, ut nō timeant. Audi quomodo nō timeant filij ceruorū talium. Doceat te Esaias dicens: Et puer paruulus mittet manum in cauernam aspidum, & non illis nocebunt. Et ut agnoscas quod ecclesie filios significare uideatur, addidit. Partus autē eorum emittes, dirumpent filij eorum, & multiplicabuntur, in generatione, exhibūt, & nō reuertentur retro. Nemo enim mittens manū ad aratrum, & aspiciēs retro, habilis est regno dei. Merito ergo ceruus factus est dominus, ut tales sibi ceruos dominus præpararet. De quibus ait. In nomine meo dæmonia efficiēt, linguis loquentur nouis, serpentes tollent, & si mortiferum quid hiberint, non eis nocebit. Tollebant enim serpentes, cū spiritu oris sui sancti Apostoli de latebris corporū eruerēt nequitias spirituales, nec uenena mortifera sentiebant. Deniq; cum exiliēs de sarmæntis Paulum uiperam momordisset, uidentes barbari pendentem uiperam de manu eius, putabant repente moriturum. At ille stabat intrepidus, nec uulnere mouebatur, nec ueneno infundebatur. Vnde uidentes eum, non tanquā hominis conditione genitū, sed tanquā dei gratia editū supra homines esse arbitrabantur. Vide ceruum uiperā de latebris eruentē, spiritu diuino, qui erat in naribus eius, sicut dixit dominus ad Iob. Conuersus, inquit, Paulus in spiritu, & respiciens cum dolore, ait ad phytonē: Præcipio tibi in nomine domini

domini nostri Iesu Christi, cōtinuo exire ab ea. Et exiit eadem hora. Vide ceruum uenientē ad baptismū, qui sacri fontis ablutus irriguo, omnia persecutionis uenena reiecit. Vide ceruū dominū Iesum, quando uenit ad Ioannem baptistam, & dicente sibi Ioanne, ego à te debeo baptizari & tu uenis ad me, respondit: Sine modo. Et hoc dicto, in aquas (salutem sitiens publicā) tota auiditate descēdit. Sed iam satis nobis in exordio tractatus, sicut in principio anni, more uulgi ceruus aluluit. Pergamus cætera. Interpellat (ut dixi) David dicens ad dominū: Sicut ceru⁹ desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deū uiuum, quando ueniam, & apparebo ante faciem dei. Aestuat sanctus, nec sese capit. Maior animi magnificentia, q̄ cuiuslibet corporis magnitudo: & securus meriti, de terrenis ad cœlestia euolare desiderat, sicut & alibi dicit ipse. Quis dabit mihi pēnas sicut columbæ, & uolabo, & requiescā? Hic enim sunt laquei, quibus etsi non implicat iustus, tamen impeditur, hic dolores & sollicitudines, illic læticia, ibi gratia, hic postremo corporis uincula, quæ Paulus soluere gestiebat, ut omnibus exutus impedimentis, domino liber assisteret. Hoc ergo sitiebat anima David, ut iam nō per fidē, sed facie ad faciē deum uideret, nec solum peregrinaret à corpore, sed corpore solueret. Dissolui em̄ & cū Christo esse multo melius, q̄ iusto mori est lucrū. Et grande quidē lucrū carere peccato, delictorū

Nn illecebris

illecebris nō moueri. Quis em̄ mundus à sorde, quādo
 nec unius diei uita hominis in terra caret delictorū cō-
 tagione? Viuendo ergo damna cōtrahimus innocen-
 tia, morte finē erroris adipiscimur. Lucrū ergo morte
 acquirī, uitæ aut̄ usu tanq̄ miseris debitorib. usurarij
 nominis ad reatū sc̄nus auget̄. Et bene sitit anima,
 quæ festinat ad fontē, nō aquæ istius, sed uitæ æternæ,
 de quo supra dixit. Quoniā apud te est fons uitæ, & in
 lumine tuo uidebimus lumē. Merito ergo Dauid pro-
 perabat peruenire & apparere ante faciē dei, cuius uul-
 tus lumen est, quia omnes quos dominus spectat illu-
 minat. Fuerunt, inquit, lacrymæ meæ panes die ac no-
 cte, dū dicit̄ mihi quotidie, ubi est deus tuus. Ibi bene
 lacrymæ panes sunt, ubi esurit̄ iusticia. Beati em̄ q̄ esu-
 riūt & sitiūt iusticiā, quoniā ipsi saturabunt̄. Sunt igi-
 lacrymæ quæ panis sunt, & confirmant cor hominis.
 Cui disputationi etiā illud ecclesiasticū cōuenit dictū.
 Mitte panē tuū ante faciē aquæ, quia ubi panis cœle-
 stis, ibi aqua gratiæ: quoniā recte accipiunt substantiā
 uerbi & mysticæ rationis alimentum, quibus flumina
 aquæ uiuæ de uentre labunt̄. Similiter quoq̄ hic pa-
 nis ibi uiu⁹, ubi aqua lacrymarū, & fletus est p̄nitē-
 tiæ. Sic enim scriptū est. In fletu exierūt, & in consola-
 tione reuocabo eos. Beati ergo quorū panis lacrymæ,
 qui ridere meruerunt, quia beati qui fletis. Horum me-
 mor, inquit, effudi super me animā meā. Sanctus col-
 ligit ab his quæ foris sunt, & supra se effundit animā
 suam,

suam, ut anima supra corpus effusa infirmitatē carnis
 abscondat, tegat corpus ad pœnitentiā, & uirtus ubiq;
 animæ mentisq; prætendat. Vnde & in posteriorib;
 dicit. Effundā in conspectu eius orationē meam. Vbi
 effunditur oratio, ibi peccata sunt. Quorū autem me-
 morē se dicit: Eorū utiq; quæ desiderabat, ut ueniret,
 & appareret in cōspectu dei, ut eius aulā illam uideret
 æternā, in qua spaciabatur animo, & præsumpto dele-
 ctabat ingressu: Quoniā ingrediar, inquit, in locū ta-
 bernaculi admirabilis usq; ad domū dei. In uoce exul-
 tationis & cōfessionis, sonus epulātis. Non immerito
 flebat, quoniā uersaret in terris, cui cœlestia tabernacu-
 la debebant, & quē aulæ potētis expectabat introitū.
 Deniq; illā solā omnibus regni sui opibus præferbat
 sicut ipse testificatus est alibi dicens. Vnā petij à dño,
 hanc requirā, ut inhabitē in domo dñi omnibus die-
 bus uitæ meæ, & ut uideā delectationē dñi. Delectatio
 dñi in ecclesia est. Ecclesia est imago cœlestiū. Etenim
 postq; umbra p̄terijt, imago successit. Umbra, synago-
 ga est. In umbra lex, in euāgelio ueritas. Ideo i euāgelij
 lumine ueritatis imago refulget. Flebat igit̄ Propheta
 quia differebant̄ plena gratiæ bona & referta lætitiæ.
 Deniq; & in posteriorib;
 dicit. Heu me, quia incolatus
 meus plongatus est. Et ideo interpellabat dñm, quia
 ad meliora p̄perabat. In ipsis tñ afflictionibus seculi,
 magna erat cōsolatio præsentīū, spes futurorū. Quis
 em̄ nō erigeret animā, q̄ posset sperare in tabernaculo

caelesti, beata illa sibi cōsortia reseruari. Sed quia infir-
mæ cōditioni plerūq; futura tedio sunt, præsentī uexa-
tione, ideo & sancti Prophetæ insurgentibus corporis
fluctibus anima turbabat. Nolo enim mireris, si Pro-
pheta animā suam dicit esse exagitatā, cū dixerit ipse
dominus Iesus, nunc anima mea turbata est. Qui em̄
suscipit infirmitates nostras, nostrū quoq; suscipit affe-
ctum, in quo & tristis erat usq; ad mortē, non ppter
mortē. Mors em̄ uoluntaria mœsticiā habere nō po-
terat, in qua futura erat uniuersorū læticia, uniuersorū
refectio. De qua & alibi dixit. Et surrexi, & uidi, & som-
nus dulcis factus est mihi. Bonus somnus, qui fecit nō
esurire esurientes, nō sitire sitientes, quibus sacramen-
torum dulcedinē præparauit. Quomodo ergo anima
eius timore turbata est, qui fecit aliorū animas non ti-
mere? Tristis ergo usq; ad mortē, donec cōsumaretur
gratia, q; probat ipsius testimonio, dicentis de morte
sua: Baptismate habeo baptizari, & q̄modo angor,
dum perficiat. Turbatus igit̄ Dauid lubricis anfracti-
bus seculi dixit. Quare tristis es anima mea, quare con-
turbas me? Spera in deo, quoniā adhuc cōfitebor illi,
salutare uultus mei, & deus meus. Ergo quando anxij
sumus & solliciti, spes nos futurorū expectatione cōfir-
met. Vide singula. Spera, quoniā cōfitebor, inquit. Nō
confiteor, sed cōfitebor, hoc est, tunc melius cōfitebor,
quādo reuelata facie gloriā domini speculatus, in eadē
imagīne reformabor. Subito cū se cōsolaretur, in se re-
uersus

uersus ait, Ad meipsum anima mea cōturbata est. Id est, qui alios cōfirmare debeo, ipse conturbor. Et quia ex me nō habeo firmamētū, de autore sumamus. Propterea, inquit, memor ero tui de terra Iordanis & Hermonin. Memor est de terra Iordanis, in quo gratia memoriam deuotionis accumulatur. In Iordanen Naaman Syrus ille descēdit, & mūdus à lepra factus est. In Iordane baptizatus est Christus, quādo formā lauacri salutaris instituit. Iordanis nomen descensionis significat, quia descēdit dñs Iesus, qui à cōragio delictorū uicinos Iordanis fluminis emūdauit. Hic fluuius exit de Ægypto, & diuidit terrā repromissionis. Ergo q̄ turba tur, si boni cōsultit, ex Ægypto exit, & sequitur uia lucis. Hermonin etiā uiam lucernæ interpretati sunt. Exiit ergo prius ex Ægypto, si uis lumē Christi uidere. Exiuit Chanaanā à finibus gentiū, & Christū inuenit, cui dicebat, miserere mei fili Dauid. Exiuit ergo Moses ex Ægypto, & propheta factus est, & remissus ad populum ut de terra afflictionis populū liberaret. Lucerna autem in Christi corpore. Hæc tibi lucerna uiam monstrat. Vnde & sanctus ait, Lucerna pedibus meis uerbum tuū. Lucerna, quod illuminauerit animas uniuersorum, & in tenebris uiam mōstrauerit. Euangeliū, uia lucernæ est. In umbra lucet, id est, in seculo. Vnde & alibi habes, Niue dealbabuntur in Selmon, id est, in umbratione. Iordanis quoq; Christus, qui diuidit terram. Quomodo diuidat audi. Et tuā ipsius animam

pertransibit gladius, ad reuelandas multorū cogitationes cordium, eo quod sit nostrarū diuisor animarum, qui in intima cordis secreta descendat, & cogitationes mentiū deprehendat. Hic gladius uerbū est dei uiuū. Deniq; ad Hebræos sic legis, Viuum est dei uerbū & ualidū, & acutius omni gladio acutissimo, penetratq; ad diuisionē animæ & spiritus, artuumq; & medullarum. Hic est fons Siloa, qui dicitur missus, quoniā Christus à patre dixit se esse missum. Est & illa diuisio, quæ colligitur ex eo quod utramq; ripam Iordanis tribus incoluerint Iudæorū, quoniā filius hominis qui posterioribus temporibus descendit è cælo (uerus ille Iordanis, uerus ille terrestriū atq; cælestiū diuisor) possessionem diuiduā patribus dedit, unā quæ possideretur in terris, alterā quæ futuræ uitæ meritis seruaretur. Quorum utrūq; cōuenit soli Christo, uel cælestia diuidere, uel occulta deprehendere. Interiora enim diuidit, qui occulta deprehēdit, quod est utiq; diuinitatis insigne. Deniq; sic habes scriptum, quia dominus dixit, *Lætabor & diuidā Sicimā*. Hæc est illa magna portio, quā Iacob filio suo Ioseph præstantiorē omnibus deputauit. Vnde ait, *Ego do tibi Sicimam, magnificū suū per fratres tuos, quam accepi de manu Amorreorū, in gladio meo & sagitta*. Quæ diuisio soli domino debetur, quæ uerbo, hoc est spiritali illo ueri Salomonis gladio comprehenditur. Quid est soli? Patri sine Christo, aut Christo sine patre? Minime. Cum solū dico patrem.

trem, & filiū non separo, quia in sinu & secreto patris filius est. Cum solū filium dico, & patrē iungo, sicut iunxit & filius dicens, Ecce uenit hora, ut me solū relinquantis, sed non sum solus quoniā pater mecum est. Sic ergo & pater solus beatus & solus potens dicitur, ut ab eo filius nō sequestret, qui in patre semper est. Deniq; præclare Ioannes, In principio erat uerbū, sed sine patre non erat. Et deus pater erat, sed sine uerbo nō erat, quia uerbum erat apud deū. Hæc Sicima ecclesia est. Ipsam enim elegit Salomon, cuius latētem sibi elegit affectū. Hæc Sicima Maria est, cuius animā gladius dei transit & diuidit. Hæc Sicima, est ascendēs, sicut interpretatio habet. Quæ sit ascendens, audi dicentē de ecclesia. Quæ est quæ ascendit dealbata innitens super fratrem suū. Hæc est actinosa, quæ Græce ἀκτινώδης dicitur, quod fide operibusq; resplēdeat: cuius filius dicit, Opera uestra luceant corā patre meo, qui in cœlis est. Memor ergo est dei Dauid de terra Iordanis, & Hermonin à monte modico. Quis est mons modicus, cōsideremus, ne forte diuinitas Christi mōs magnus. Deniq; cœlum & terrā cōpleo dicit dominus. Si ergo diuinitas Christi mons magnus est, utiq; incarnatio eius mons exiguus est. Vtrūq; ergo Christus, & mons magnus & minor. Magnus uere, quia magnus dominus & magna uirtus eius: minor, quia scriptū est, Minorasti eū paulominus ab angelis. Vnde & Esaias dicit, Vidimus eū, & nō habebat speciē necq; decorē. Idem tamen

men & ex magno minor factus, & ex minore magnus factus. Ex magno minor, quia cū in forma dei esset, se metipsum exinaniuit, & formā serui accepit. Ex minore magnus, quia dicit Daniel, Et lapis q̄ elisit imaginē, factus est mons magnus, & impleuit omnē terrā. Lapis hic qui sit requiris, agnosce. Lapidē quē reprobauerunt ædificātes, hic factus est in caput anguli. Idem tamen cū & exiguus uideret̄, magnus erat. Cui rei astipulatur Esaias dicēs, Puer natus est nobis, filius datus est nobis. cuius initiū super humeros eius, & uocabit̄ magni cōsiliij angelus. Omnia propter te Christus. Lapis p̄pter te, ut tu ædificeris: mons p̄pter te, ut tu ascēdas. Ascende ergo super montē, q̄ cœlestia petis. Inde indi nauit cœlū, ut tu esses uicinior: ideo surrexit in uerticē montis, ut eleuaret. Non immerito ergo abyssus abyssum inuocabat, ut iste mōs fieret exiguus, de quo propheta ait, Abyssus abyssum inuocat, in uoce cataractarum tuarū. Nō pr̄ualebat uetus testamentū ad istius mūdi redemptionē: inuocabat, & quasi ad auxiliū accessiebat, nouū testamentū. Clamabat lex, annunciās euangelium. Erat enim semiplena, & ideo erat necessarius, ut ueniret qui legē impleret. Finis enim legis Christus, ad iusticiā omni credēti, qui uenit legē implere nō soluere. Quomodo abyssus lex, audi Dauid dicētem, Iudicia tua abyssus multa. Simul hinc intellige, utrūq̄ unius esse sapientiæ testamentū, quod quasi suum uenit implere. Cataractas autem intelligimus profunda uerborum.

uerborum, & uim cœlestis eloqui: quæ fluxere nobis sicut imber è cœlo. Ergo remedium tædiorū omnium Christus, & scriptura diuina: atq; in tētationibus unū refugium. Deniq; ubi aduertit Dauid quod eleuationes fluctuū seculariū super se uenirēt (quas necesse est plurimas subeamus in istius salo uitæ) memor dñi miserationū quas innumeris promisit oraculis, ad precē conuersus interpellat deum: sciens quod misericordia eius in luce mandatur, id est in lege, quia lex præcepta tua. In tentatiōibus autē, quasi in noctis tenebris, manifestatur. Vnde tanq; uiator qui repatriare desideret, & peruenire quò tendat, cōfragoso tamen uitæ huius itinere fatigatus, ducem arcessit & alleuamentū obsecrat. Apud me, inquit, oratio deo uitæ meæ: dicā deo, susceptor meus es. Bene nota iam sibi quærit auxilia, & promissi autorē cōuenit, atq; usitati muneris præbitorem: ut in subueniendo si meritū hominis offendit, diuinū nō offendat exemplū. Dicūt aliqui. Quādo suscepit eū deus? Vt hoc astruamus, ueni mecū ad scripturæ sacræ exordiū: & uide quomodo dñs manibus suis de luto hominem figurauerit. Vnde & hic ipse in posterioribus dicit: Manus tuæ fecerūt me & plasmauerunt me. Quasi figulus quidam, fabricam carnis est operatus humanæ. Et ad Hieremiam dicitur: Descende in domum figuli, & audies illic uerba mea. Figulo utiq; sæpe cōtingit, ut dū uas fingitur, cadat de mani-

bus eius: & iterū colligat lutū ut uas reformet. Deniq; & Hieremias dicit: Descendi & uidi quomodo cecidit uas, quod ipse faciebat manibus suis. Et iterū, inquit, fecit uas aliud, quomodo placuit ei. Recte ergo susceptor dicitur, qui manibus suis nos ipse suscepit, ipse plasmavit. Humani figuli uasa sūt illa, alia in honorē alia in cōtumeliā. Oēs sumus uasa fictilia: & si rex sit aliquis, tñ fictile uas est. Vnde & Paulus: Habemus, inquit, thesaurū istū in uasis fictilibus. Et ppheta de rege dicit: Depretiatu est Iechonias sicut uas, cuius opa nō sunt necessaria. Et addidit: Terra audi uerbū dñi. Scribe uerū istū abdicatū. Quasi patrio iure, deus noster filios solet abdicare degeneres: ideo & in terra eos scribit, quia filij terræ sūt. Vnde cū Iudæi accusarēt adulterā: dñs Iesus digito scribebat in terrā. Iusti autē nō in terra scribuntur, quibus dicitur: Gaudete quod nomina uestra scripta sunt in cœlo. Suscepit ergo nos dñs, quando nos finxit: suscepit & qñ nos iubet nasci. Vnde & iustus ait: Suscepisti me ex utero matris meæ. Cuius matris? Priusq; te formarē in utero noui te. Quos format & suscipit, exeuntes quoq; suscipit. Et priusq; exires de uulua matris, sanctificauit te. Susceptor est qui susceperit manibus, ut generis humani operator dicitur: & qui uisitatione susceperit, ut protegat. Vnde alibi ipse dicit propheta: Qui habitat in adiutorio altissimi, dicet dño susceptor meus es tu, & refugium meū.

Prima

Prima susceptio est operationis, secunda defensionis. Denique audi Mosen dicentem: Extendens alas suas assumpsit eos, & suscepit eos super scapulas suas: sicut aquila suscipit, quæ foetus suos examinare consuevit, ut teneat atq; enutriet, quibus ueræ indolis partus, & incorruptæ gratiâ naturæ astipulari aduerterit: aut repellat, quibus in degeneris originis infirmitatē in tenera adhuc ætate deprehenderit. Quare mei oblitus es, & quare me repulisti? Deus nō obliuiscitur. Impossibile est enim ut obliuiscatur, cui omnia quæ sunt facta & futura præsentia sunt: sed nostra peccata meritum obliuionis ei infundunt, ut obliuiscatur eos quos indignos sua uisitatione cognouerit. Eos enim cognoscit dñs, qui sunt eius. Tamen ubi aliqui iniquitatem operantur, his dicit: Nō noui uos. Quis ergo qui possit deo dicere, quare mei oblitus es? Sed tamen cōmune hoc sanctis, nobisq; inferioribus est. Sanctus dicit quasi meriti sui conscius: & tamē quo sanctior hoc humilior. Quod si uix sanctus dicit, quid ego dicam peccator, nisi ad illud referā, quare operis tui oblitus es? postremo, quare infirmitatis meæ oblitus es? Quid est enim homo, nisi quia uisitas eum? Non ergo obliuiscaris infirmum. Memento dñe quia infirmū me fecisti: memento quia puluerem me finxisti. Quomodo stare potero, nisi solidaturus hoc lutum semper intendas: ut de uultu tuo soliditas mea prodeat? Cum auer

teris faciem, turbabuntur omnia: si intendas, ut mihi:
 non habes quod in me aspicias nisi contagia delictorum,
 nec deserui utile, nec uideri est: quia dum uidemur
 offendimus. Possumus tamē aestimare, quia nō repellat
 quos uidet: quia emundat quos aspicit. Ignis ante
 eum ardet, qui crimen exuret. Bonū est ergo nobis, ut
 non repellamur. Ideo queritur David, quia repulsum
 se credidit, qui fuerat ante susceptus. Deniq; in posterioribus
 dicit: In te confirmatus sum ex utero. Sed & supra scriptū
 habemus: In te proiectus sum ex utero: de uentre matris
 meæ deus meus es tu. Bonū est & p̄ici, sed in deum.
 Deniq; ex persona Christi, hoc in XXI psalmo dicitur:
 qui uere in patrem de utero proiectus est uirginis.
 Non enim terrena eum excepere morientem. Vnde in
 cruce positus, cum emitteret spiritū, ad patrem ait:
 In manus tuas dñe cōmendo spiritū meū. Non ergo addant
 dñe, ut psaltæ faciūt, quod neq; in latino codice inueni
 meo, neq; in Græco, neq; in euangelio, quod est euidentius.
 Denique supra dixerat. Pater dimitte illis hoc peccatū.
 Et ideo tanq; patri in manus eius cōmendare se
 spiritū suum, in cuius sinu semper est filius: quanq; & si
 addant quod dixerit dñe, cōsiderēt quod quasi homo
 in morte positus hoc loquitur. Ergo proiectus de utero
 est in patrem, de uentre matris suæ: hoc est, definiuit
 quod ille uterus qui proiecit eum, uenter est matris.
 Pater autē dixit, Ex utero ante

ante luciferū genui te. Non proiecit utiq; pater filiū, à quo nuncq; digressus est filius, sicut ipse ait: Traditus sum, & nō egrediebar. Non proiecit eū, cui eiusdē substantiæ unitate cōnectitur. Potest ergo & sic legi. In te proiectus sum ex utero de uentre matris meæ: ut sequatur, deus meus es tu, ne discedas à me. Potest & sic. De uentre matris meæ deus meus es tu, quoniā & in utero positus à te nuncq; recessi: tecū eram, qui tanq; in utero ceti positus, te pro populo deprecabar. Et uere de matris suæ uētre cū deo erat: secundū quod scriptū est: quoniā priusq; sciret puer bonū aut malum, elegit quod bonū est. Et anteq; patrem uocaret aut matrē, uirtutē Damasci & spolia Damasci deprædatus est: ut gentibus euocatis regnum patri piæ deuotionis adquireret. Videamus cætera. Quare me, inquit, repulisti, & quare tristis incedo? Dū affligit me inimicus, cōfringit ossa mea: exprobrauerūt mihi qui tribulāt me inimici mei, dum dicitur mihi quotidie, ubi est deus tuus. Quare tristis es anima mea? Et reliqua. Prima interpellatio querelā habuit: cum perendinarentur bona quorū iam fructus desiderabatur. Secunda interpellatio, quod expectatus prudentibus Christi differebatur aduentus, quem lex desiderauerat, quem prophætæ pollicebantur: & eo impatientius æstuabant corda iustorum, quoniam ad redemptionem cognouerant esse uenturum uniuersorum, quibus euangelico tra-

mitte uiam uirtutis aperiret, bonorumq; operum semitas demonstraret: sicut ipse dixit in prouerbijis: Dominus creauit me principiū uiarum suarum. Ideo ergo dicebatur ei, ubi est deus tuus: quia adhuc nō uenerat Christus, sed sperabatur. Sauebat ergo diabolus, ut obtereret quos sciebat in aduentu domini credituros: & diuersis afflictabat exitijs. Interpellat ergo Dauid, ut morantē excitet, & questu prophetico festinare urgeat, ammoneat subuenire. Habemus similitudinem huius interpellationis etiam in posterioribus: ubi dicit idem propheta: Ut quid repulisti nos deus in finem? Et ibi aperte, quod congregationis suæ oblitus sit, & uirgam hæreditatis suæ abiecerit, flebiliter deplorauit: & quod in plebem dei insurrexerint eius inimici, de quibus ait: Et gloriati sunt qui oderunt te, in medio festi tui. Forte hic uersiculus uideretur Assyrios declarare, qui triumphauerunt populum Iudæorum: nisi sequeretur, posuerunt signa sua signa: & non cognoui. Signa semper in bello sunt, quæ præliaturos præire consueuerunt, & agmen ducere militare. Vnusquisq; numerus aut legio, signa sua sequitur. Et si dispersi fuerint bellorum tumultu: eo ubi signa sua prospexerint esse, quamlibet longe positi, reuertuntur. Vnusquisq; ductor hæc signa cōstituit, & sequenda præscribit, Sed sunt etiā alia signa, quæ uictor hostis imponit, & tanq; captiuus obseruanda decernit: sed qui fidelis est miles, pro-

les, propria signa sequitur, non agnoscit aliena. Quæ sint aliena signa, intentius & impensius cōsideremus. Signum suum posuit deus in frontibus singulorum. Ibi quoq; Antichristus sua signa ponet, ut proprios recognoscat: sed qui in occulto Iudæus est, ille uerus cōfessor dicit: Posuerunt signa sua signa, & non cognoui. Posuerūt diabolus & ministri eius: sed ego nesciui illa: quia non consensi artibus eius, non acquieui imperijs eius. Posuit Assyrius Nabuchodonosor signa pueris Hebræorū, & mutauit illis nomina: & præcepit ut adorarent imaginem eius, & recederent à solennibus patrum suorum, ritusq; Chaldæos posthabita dei lege sequerentur. Constituit hoc rex: sed statuit Daniel in corde suo, ut regalis mensæ contagia declinaret. Recte ergo ei conuenit dicere: signa non cognoui aliena. Iussum erat ut Hebræi pueri adorarent imaginē regis. Responderunt ei. Non adoramus imaginem tuam. Aperte dixit unusquisq; eorū, posuerūt signa sua signa, & non cognoui: id est non sum expertus, nō ullo consensu recepi, non aliqua societate in me transtuli. Vnde & de dei filio legimus: quod peccatū nō cognouit. Et alibi habes, quoniā qui custodit mandatum, nō cognoscet uerbū nequā: cū liquido clareat, quia non cognitio improbitatis, sed societas criminosa sit. Ipse etiam David in posterioribus dicit: Declinantes autem malignos à me, nō cognoscebam. Vbi autē uoluerint

uoluerint hæc signa aduersarij deponere: declarat. Sicut in uia, inquit, summū, quasi in sylua lignorū, securibus conciderunt ianuas eius in idipsum, in bipenni & ascia deiecerūt illud. Quid hoc sibi uult, nisi ut ostēdat quia fides nostra non quasi in uia esse debeat, ne ueniant uolucres cœli, & auferant eam: sicut uerbū illud, quod legis in euangelio non debere circa uias & semitas seminari: Ergo sancti uolentes fidem huiusce aduersarij eradicare, qui non uident signa sua in corde eius, tentauerunt quasi in uia, id est in peruiio collocare. Cor autē in summo est: quia oculus sapientis in capite eius. Et posuerunt signa quasi in sylua lignorum: quæ cito exurūtur igni, aut securibus concidūtur. Exit enim ignis de syluis, & exurit etiā cedros Libani. Hoc autē faciendū putauerunt, ut polluerent diuini nominis tabernaculū, quod est in nobis. Sicut enim templū dei sumus, ita sumus & tabernaculū dei, in quo festa dñi celebrantur. Ergo tu ô homo summum tuum custodi: ut conquassess capita inimicorum uerticem capilli perambulantū. In superfluis enim perambulant, non in sanctis. In uertice capilli, non in uertice deuotionis & fidei. Et si spiritus potestatem habens in te ascendat, ut habes in ecclesiaste: locum tuum ne derelinquas. Etenim superiorem te Christus cōstituit, quæ ad imaginem dei fecit. Tene ergo superiorem fidei & pietatis locum, quæ accepisti: ut superior factus, ascendentem

dentem de inferioribus, hoc est, de terrenis & secularibus, spiritum nequam facile repellas, & signa eius non suscipias in pectore tuo, non occupet animæ tuæ uestibula, nec introitus mētis tuæ, & quasi in sylua lignorū ignibus suis caduca & fragilia populet, aut securibus suis ianuas tui cordis excidat. Sit igitur in nobis non sylua sed uinea, sit porta nostri oris & cordis clausa diligētius, ne hostis introeat. Cito deicit ianuam, si patētem eā inuenerit. At uero Christus pulsat, non deicit, qui confortauit ò Hierusalē seras portarū tuarū. Christus manu pulsat ut aperias, aduersarius securibus concidit: & ideo scriptū est, ne securis & malleus in domū dei intret. Foris debet esse supbia & fallacia, non intus. Foris enim pugnae, pax intus, quæ supra omnē intellectum est. Nō scindatur ferro anima tua, sed ut anima Ioseph ita anima tua per ferrū pertrāseat, ne principale tuum, uelut quoddam tabernaculū uerbi, in ipso fidei principio & doctrinæ spiritualis diruat ingressu. Fundatus enim usu atq; exercitiōe, immobilis perseverat, nec locū dat ei qui in summū (quasi trāfigurans se in angelū lucis) conatur ascēdere: qui si in nobis sua signa non uiderit, autoritatē resistendi habere non poterit. Ergo ne affligat nos inimicus, ne ossa nostra confringat, nō deficiamus perseverare in Christo, ut dicat de nobis, Triduū habent quod perseverāt mecum, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiāt in uia. Beatus cui

... Pp...

ipse cordis dederit firmamētū, ut deficere non possit in
 istius uitæ tramite cōstitutus. Nō deficit qui sperat in
 domino, atq; ei intimo cōfitemur affectu, quādoquidē
 etiā eques ille cuius equi calcaneū serpens momordit,
 etsi retro cecidit, deceptus tamen non est, quia salutem
 expectauit à dño. Tertia quoq; interpellatio, quod in
 medio hominū nequitias exercētū cōstitutus, causam
 suam ab eorū cōtagio cupiat separari. Quod multi ad
 dñm Iesum referendū putāt, eo quod ipsius solius est
 non timere iudiciū, qui uincit quū iudicat. Habet em̄ à
 uiro iniquo iudiciū, in quod uolēs Christus ingredit̄,
 ut habes scriptū, Popule meus qd feci tibi, aut in quo
 cōtristauit te? Cæterū cum omne iudiciū illi dederit pa-
 ter, nō quasi infirmo utiq; sed quasi filio, ut omnes ho-
 norificēt filiū, sicut honorificant patrē, Pater honorat
 filiū, & tu dijudicas? Hoc eò posuimus, ne quis nos ar-
 bitraretur quasi metu quæstionis in locū dñi subroga-
 re personā prophetæ, quū sanctus Dauid præuidens
 spiritu, insurrecturos Iudæos aduersus dñi passionē,
 iudiciū dñi nō pertimescit. Discerni quoq; causā suam
 à persecutorū gente deposcit, ne malis generis sui &
 posteritatis hæredibus, p̄ sapia totius Iudaici generis
 implicet̄. Non immerito ergo turbatur, qui uidet sibi
 aduersus carnē & sanguinē esse luctamē, atq; in seipso
 sibi graue esse naufragiū, & in suo corpore tēpestatem
 quā sustinere nō ualeat, nisi coeleste auxiliū suffraget̄.
 Nemo em̄ grauior homini hostis, q̄ domestici eius.

Quid autē tā domesticū cōp̄ sibi homo, & suæ carnis infirmitas? Et iō festinat ppheta, & toto p̄cat̄ affectu, ut Christ⁹ adueniat fortitudo uniuersorū, q̄ suscipiat oēs infirmitates & faciat utraq̄ unū, cū cōpugnātes sibi mēt̄is & carnis inimicitias, sublato soluerit pariete, q̄ internū (q̄ min⁹ in cōcordiā cōueniret) diuidebat affectū. Ergo q̄a ī seipso sibi erat pugna, erat & à p̄ximis, q̄ legis & ægratis imemores, laq̄os fraudis & insidias præparabant, speratūq̄ differebat̄ remediū, repulsū se arbitrabat̄, quasi recusaret uenire q̄ p̄miserat remedio se futurū. Et tāc̄q̄ ab spe luceſcētis diei in tenebrarū p̄fūda reuocat⁹, orabat ut squalorē hui⁹ seculi repulsura lux irradiaret: aterna adesset ueritas, q̄ fallacē imaginē mūdi hui⁹ aboleret. Affuit de⁹ uotis, q̄ solet & iprouisus adſistere, & nō rogātib⁹ se manifestare, sicut ipse ait, Palā fact⁹ sum nō q̄rētib⁹ me. Et pijs astipulat⁹ oratis, uoto rū seriē celeri p̄uenit effectu, subitoq̄ in ecclesia & in tabernacula sua s̄ctū ppheta deduxit ī spū, atq̄ añ oculos ei⁹ sac̄rū altare cōstituit, ī q̄ futura toti⁹ mūdi esset redēptio, & uniuersorū toto orbe remissio peccatorū. Vidēs ergo ī spū illā dulcedinē sacramētorū cœlestiū, illā mēsā q̄ repellit atterētū insidias, sicut ipse in superioribus dixit, Parasti in cōspectu meo mēsā, aduersū eos q̄ cōterūt me, ait, Et introibo ad altare dei mei, ad deū q̄ lætificat iuuetutē meā. Pulchre dixit q̄si Adā, & introibo. Eiecti eram⁹ de paradiso dñi, ex quo Adā peccati

sui conscius uultum domini declinauit. Decore quoque addidit, Et introibo ad altare dei, quasi in conspectu dei rediret. Auersus enim erat muneribus nostris, quãdo Cain parricidæ illius munera non probauit. Latēbat Cain alienus à domini conspectu, furens effera uis animi, quod in fratris sui dominus respexerat munera, in sua autē non respexerat, sub offensione proprios reliquit hæredes. Occiderat autem Abel, nõ sibi, cuius & sanguis clamabat ad dominum, sed occiderat omnibus nobis. Nullius prope iam sacrificiũ probabatur, quia non erat qui faceret bonitatem, non erat usque ad unum, quando nec deo fides, nec fratri germanitatis pietas seruata est. Venit dominus Iesus, ut resuscitaret Adam. Resuscitatus est & Abel, cuius munera placuerunt deo. Obtulit semetipsum, id est, primitias corporis sui, in sanguinis asperione, melius loquente, quam sanguis Abel loquutus est in terra. Respexit Deus in eius munera, ex quo ipse recõciliationis diuinæ gratiã, bonis reliquit hæredib⁹. Recte igitur sanctus Dauid, quasi ex persona reconciliati hominis ait, Et introibo ad altare dei mei, ad deum qui lætificat iuuetutē meã. Astruamus hunc locũ si possumus etiam alterius prophætæ exemplo, quẽadmodũ & hominis auersatus sit dominus primum sacrificia, & postea sit eidem recõciliatus. Habemus in Esaia libro scriptũ, dicente domino, Quo mihi multitudinẽ sacrificiorũ uestrorũ, dicit dominus:

dominus: Plenus sum, id est, abundo meis, uestra non
 quæro, holocausta mata arietum & adipem agnorū &
 sanguinē taurorum nolo & hircorū, nec sic ueniat in
 conspectu meo. Et utiq; à foetu pecorū obtulerat Abel
 sacrificiū in quo placuerat deo, sed typum nō require-
 bat qui expectabat sacrificij ueritatem. Expectabatur
 enim passio domini salutaris. Quis em̄, inq̄, ista requi-
 siuit de manibus uestris? Calcare regiā meam non ap-
 poneris. Et infra, Quū extēderitis manus ad me, auer-
 tam faciem à uobis. Sed lauamini mūdi estote, aufer-
 te maliciam ab animis uestris. Iudicate pupillo, & iu-
 stificate uiduā, & uenite disputemus, dicit dñs. Claret
 igitur quod & ante auersatus sit dominus sacrificiū ho-
 minis, & postea recōciliatus, ut respicere in nostra sacri-
 ficia dignaretur. Ideo ergo securus intrat, qui ad domi-
 ni ingreditur misericordiā. Deniq; bono seruo dicitur,
 Intra in gaudiū domini tui. De seruo aut̄ nequā dicitur,
 Tollite illū in tenebras exteriores. Ideo & Adam
 eiectus de patria coelesti & illa sede paradisi, in insulā
 peccati est relegatus, Recte ergo dicit scriptura, Reno-
 uamini insulæ, quia peccatorū fluctibus, sicut insulæ in
 isti⁹ mūdi freto circūuenimur. Istæ ergo insulæ per ad-
 uentum dñi peccatorū remissioe renouatæ sunt, id est,
 homines in lauacro mediij inter aquas quasi insulæ cō-
 stituti, tūdebantur undarū molibus, sicut insulæ cōso-
 noris peccatorum relidētibus fluctibus, sicut insulæ in

quibus ante uelut fraudium scopulis erant simplicibus
 crebra naufragia, quia dolus erat in corde, in ore bladi-
 tia. At uero posteaq̄ dñs Iesus in quo dolus non est,
 adueniēs in hunc mundū, cœlestis expositione doctri-
 næ humanarū profunda mentiū serenauit, & trāquilli-
 tatē refudit affectibus singulorū, auferēs sepem discor-
 dia, quasi quædam portuū cœpere appropinquātibus
 esse suffragia, ut unusquisq̄ nauigiū suæ quietis in pxi-
 mi aut fratris cōstituatur affectu, & in secessu quodā piæ
 mētis hæreat littorali. Non immerito ergo tanq̄ reno-
 uatus clamat Dauid, Et introibo ad altare dei mei, ad
 deum qui latificat iuuentutē meam, ut qui supra se inue-
 terasse inter inimicos suos dixerat (uti in sexto legimus
 psalmo) hic ait iuuentutē sibi ex inueterata prolapsio-
 nis humanæ senectute renouatā. Renouamur em̄ per
 lauachri regenerationē, renouamur per spiritus sancti
 infusionē. Renouabimur etiā per resurrectionē, sicut in
 posterioribus dicit, Renouabitur sicut aquilæ iuuetus
 tua. Quomodo renouemur audi: Asperges me hyssop-
 o & mundabor, lauabis me & super niuē dealbabor.
 Et in Esaia ait, Si fuerint peccata uestra ut phoeniceū,
 ut niuem dealbabo. Recte renouatur, qui de tenebris
 peccatorū in lucem uirtutū mutatur, & gratiam: ut qui
 terra prius colluione sordebat, supra niuem albēti ni-
 mis fulgore resplēdeat. Confitebor tibi in cithara deus
 deus meus. Habet citharā suā anima nostra. Neq̄ em̄
diceret

diceret Paulus, Orabo spiritu, orabo & mēte, psallam spiritu, psallam & mente: nisi haberet citharā quæ plectro sancti spiritus resultaret. Cithara est caro nostra, quādo peccato moritur, ut deo uiuat. Cithara est, quādo septiformē accipit spiritum in baptismatis sacramento. Testudo em̄ dum uiuit luto mergitur, ubi mortua fuerit tegmen eius aptatur in usum canendi, & piæ gratiam disciplinæ, ut septē uocū discrimina numeris modulātibus obloquatur. Similiter caro nostra, si uiuat illecebris corporalibus, in quodā cœno uiuit & uoragine uoluptatū. Si luxuriæ moriatur atq; incontinentiæ, tunc uerā uitam resumit, tunc ædere incipit bonorum operū dulce modulamē. Dulcis sonus est castimoniæ, dulcis sonus timētium deum. Deniq; in omnē terram exiuit sonus eorum. Dulcis sonus est fidei, quæ annunciat (ut scriptū est) in uniuerso mūdo. Hic sonus à nobis exeat ad deum, sicut exiuit à Thessalonicēsis, ut etiam non canentes canamus, & bonorū concentu operum dominū prædicemus: cui est honor, gloria, perperuitas à seculis & nunc & semper & in omnia secula seculorum, Amen.

BASILEÆ, PER HIERONYMVM PROBE-
nium, Ioannem Heruagium, & Nicolaum
Episcopium, Mense Septembri,
Anno M. D. XXIX.